

τράμ

ΕΝΑ ΟΧΗΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1977 ● ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ● ΕΚΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Γιάννης Ρίτσος

32
ποιήματα
από την ανέκδοτη συλλογή
«Τό Ρόπτρο»

Χτύπησε τό ρόπτρο
ξαναχτύπησε.
Κανείς δέν είναι μέσα;
Τό μετάλλινο χέρι
είναι τό δικό του χέρι
κρατάει τή μετάλλινη σφαίρα
χτυπάει τήν άλλη σφαίρα
έπιμένει—
Πόσο θά περιμένουμε
έξω άπ' τήν πόρτα,
κοιτώντας τίς νυχιές πάνω στό ξύλο
ώσπου ν' άνακαλύψουμε τό χρέος;
νάναι ώραία ή πόρτα
έτσι άκριβώς κλεισμένη;

*
Αθήνα, 10.1.76

Στά καπηλειά τραγούδια
άγριοι στρατιώτες
αύξημένοι φόροι
ή προγραμμαμένη έπιθυμία
ό τυφλός μουσικός.
Τί νάκανα —είπε—
έκλεισα τό πρόσωπο στά χέρια
προχώρησα μέσ στό συνωσιισμό
νά δούν τουλάχιστον ότι δέ βλέπω
ότι δέ θέλω νά δώ.

Αθήνα, 16.IV.76

Φεύγουν κρυφά
χάνονται στον ίσκιο τους
τή νύχτα κατεβαίνουν
κόκκινα ζώα
φοροούν τὰ ρούχα μας
τρυπώνουν στους τοίχους
άνθρωποι γυμνοί
άπλώνουν τὰ χέρια τους
καίγονται
βάφονται κόκκινοι
τό μεσημέρι
βγαίνουν στην αγορά
έχει σωθεί τό ψωμί
ύπάρχουν μόνον άφίσεες
χαλινάρια καί ξόδεργες.

Κάλαμος, 18.IV.76

τό σκαμνί όπου κάθομαι
όχι τό δείκτη του άγάλματος
πού μ' έδειξε.

Αθήνα, 21.IV.76

Συνηθισμένη -λέει-
προτεραιότητα τής σκιάς
μικρή άρετή τής άποχής-
φέραν τούς σκοτωμένους
ψάξαν τίς τσέπες τους
βρήκαν τὰ ρολόγια
τά κούρνησαν
νά μετρήσουν -τί;-
νά μετρηθοϋν -μέ ποιόν;

Αθήνα, 21.IV.76

Όμορφα πού μύρισε ό κήπος
μύρισε θάνατο
ήσυχο θάνατο
βγάξεις τὰ παπούτσια σου
πράσινο πράσινο χορτάρι
ούτε πηγάδι
ούτε μελετημένη λέξη
σπή ζυγαριά του όπωροπώλη
δυό ίσα κενά

Κάλαμος, 18.IV.76

Αυτό πού άποφεύγεις νά κοιτάξεις
έρχεται άπ' όλες τίς μεριές
σέ κλείνει.
Χτυπάω τό μαχαίρι στό τραπέζι
πίνω τό νερό
δέν τρώω τό ψωμί
άκινητώ
μές στην άμχανία του ποιήματος.

Αθήνα, 21.IV.76

Σιωπηλή κραυγή
όρατή
διασχίζει τήν κάμαρα
άγγίζει τίς καρέκλες
ανάβεις τὰ σπέρτα ένα ένα
καίς τὰ νύχια
του πλαστικού λιονταριού
σέ αντικατάσταση του άλλου
έκείνου πού σέ νίκησε
στό σκοτεινότερο δάσος.

Κάλαμος, 18.IV.76

Αδειο έργαστήρι
έπιπλα καθόλου
ούτε άγάλματα.
Πίσω
άπ' τ' άσπρο παραπέτασμα
ή σκιά μιās γυναίκας
γυμνή
χτενίζει τὰ μαλλιά της.
Εγώ τής τόκλεψα τό φόρεμα
δέν τό φόρεσα -είπε-
έντυσα τό άγαλάμα της
για νά τό γδύνω.

Αθήνα, 21.IV.76

Νάρθεις
νά κοιταχτείς στά χέρια μου
σπή μακριά άναμονή μου
χωρίς ύποψία
κ' έσύ κ' εγώ.
Φιλίσθηνη σελήνη
μ' αυτό τό πριόνι πριονίζω
άργά προσεχτικά
τό μεγάλο κίτρινο δέντρο

Παράξενο ρόπτρο
μιά χάλκινη καρδιά
μαιανδρικά σκαλισματα-
δέν τό χτύπησα
τό ξεβίδωσα
τόβαλα στην τσέπη μου
βάρυνα
έχειρα άπ' τόνα πλάι.

Τή νύχτα
πού θάχεις πυρετό
θά σοῦ τό δειξω-
ὄχι τό αἷμα
στό κλειστό χέρι
αὐτό πού δέ χτύπησε τήν πόρτα.

*
Ἀθήνα, 21.IV.76

Ξέχασες λοιπόν
τίς πρόκες τή φωτιά τό σίδερο
τό αἷμα μέσα στό παπούτσι
τό πόδι μέσα στό αἷμα
τόν τυφλό τοῖχο
τό χέρι πού κρατοῦσε
ένα λεμόνι;
Πῶς θά πεῖς α ὕ ρ ι ο
πῶς θά χτενιστεῖς στό παράθυρο
Κυριακή πρωί
πάνω ἀπό τά τραῖνα;

*
Ἀθήνα, 22.IV.76

Ἡ γριά μέ τό μαῦρο φουστάνι
ἡ γυναίκα μέ κίτρινο
τ' ἀγόρι μέ κόκκινο πουκάμισο
τό κορίτσι γαλάζιο
κάθονται στό τραπέζι
τρῶνε
ἐγώ ὄρθιος
προσποιοῦμαι πῶς δέ βλέπω
φεύγω
μέ τήν ὀρθοστασία μου περήφανος
μυημένος ἤδη
στή διαλογή τῶν χρωμάτων
ὡς τό ἄσπρο.

*
Ἀθήνα 23.IV.76

Δυό σειρές αὐλοκόλακες
σέ ὠραία παράταξη-
νά διασχίσει τό διάδρομο;
ν' ἀνέβει τή σκάλα;
νά παραλάβει τά μετάλια;
Στάθηκε μιά στιγμή
γύρισε κ' ἔφυγε.
Ἐρημη νύχτα μητρική
ὁ τυφλός κάτω ἀπ' τό φανάρι.
Καλησπέρα -εἶπε-
καλησπέρα σύντροφε.
Ἐλυσε τή γραβάτα του
ἄκουσε ἀπό μακριά τή μουσική.

*
Ἀθήνα, 23.IV.76

*
Τί θόρυβος θέ μου
χειροκροτήματα εἶταν
ἐπευφημίες.
Γιατί αὐτό τό καρφί
στό κέντρο τοῦ σώματος
καί τ' ἄπλυτο ποτήρι
κρυμμένο κάτω ἀπ' τό κρεβάτι
ἀνάμεσα στά δυό παπούτσια
τοῦ γελωτοποιοῦ;

*
Ἀθήνα, 23.IV.76

*
Ἀδημονεῖ ἐρευνᾶ κερματίζεται
ψάχνει μιά λέξη ἕνα φθόγγο
ὅπως τό ἀγγίγμα τοῦ νυχιοῦ στό τζάμι
μιά ἐλάχιστη κοινή ἀλληγορία
πού νά μή θέλει νά σημάνει κάτι
προπάντων μή φανεῖ πῶς θέλει ἢ δέ θέλει
κ' οἱ συγγενεῖς νά κατέβουν
πιό γρήγορα τή σκάλα
ν' ἀνάψει μόνος του τή λάμπα
νά κλείσει ὁ κόσμος νά κλείσουν
τά θηριοτροφεία τά μανάβικα
καί τ' ἀνακαινισμένο κομμωτήριο τῆς Νίκης.

*
Ἀθήνα, 23.IV.76

*
Μιά πρόφαση
τ' ἄδεια κλουβιά στήν αὐλή
τ' ἄδεια μπουκάλια κάτω ἀπ' τό δέντρο
ὅταν πέφτει τό θράδι στίς παράγκες
ὅταν τό μαῦρο ἄγαλμα
ἀφομοιωμένο ἀπ' τό σκοτάδι
δέν παριστάνει τίποτα.

*
Ἀθήνα, 24.IV.76

*
Ἐνα μικρό σπίτι στό λόφο
κόκκινο χῶμα
ένα πλατύ φύλλο στό ποτάμι
ἰδρωμένο μούσκεμα πουκάμισο
τῶβγαλε τῶσιψε
τό κρέμασε στό δέντρο
ξέρει πῶς εἶναι ὠραῖος
ἐγώ
μακρινός γέροντας
παρατηρῶ
ἄφησα γενειάδα
μή φανεῖ κάτω ἀπ' τό σαγόνι μου

τό ρόδινο σημάδι απ' τήν πίεση
του άόρατου βιολιού.

* Αθήνα, 24.IV.76

Χυμένο άλεύρι στή σκάλα
ίχνη απ' τά γυμνά σου πέλματα-
βρήκα τόν τρελλό στόν διάδρομο
τουδ'ωσα τόν κόκκινο σπάγγο
τόν μετέπεισα.

* Αθήνα, 24.IV.76

Έκρυψε τήν ταυτότητά του
στή θαλίτσα του κλόου
πέρασε τό τελωνείο
πλάι στήν άρκούδα
στό σταθμό τόν λιθοβόλησαν
έγώ μασούσα στραγάλια
έσκυψα σήκωσα απ' τό χ'ωμα
τό πατημένο λουλούδι του Έπιτάφιου
τόκρυψα κάτω απ' τό πουκάμισό μου-
δέν κατάλαθαν
ότι ή άρκούδα είμουν έγώ.

* Αθήνα, 24.IV.76

Φτάνουν μεσάνυχτα
οί μυστικές προσβείες
μέ σκεπασμένα κάνιστρα.
Τό σκοινί κρέμεται
απ' τό ταβάνι του μυροπωλείου.
Μυρίζει νοτισμένο ξύλο.
Κάτι ξέρω κ' έγώ.
Μου τόπε απ' τά πρίν
τ' άγαλμα πού σ'άς έφτιαξα.

* Αθήνα, 24.IV.76

Τί μιλάς για άνακρίθειες; -είπε-
μιά άνακρίθεια ό κόσμος
μιά άνακρίθεια τό σωστό ποίημα.
Σήκωσε τά μαλλιά σου
σου πέφτουν στά μάτια
σου προδίνουν τό κρύψιμο.

* Αθήνα, 24.IV.76

Έπειδή δέν ήρθαν
έπειδή τόν άρνήθηκαν
κι άρνήθηκε
κράτησε μόνο τή λέξη

καί τήν άλλη
άφαιμαξη
θεραπεία
συμπαράσταση.

* Διακοφτό, 25.IV.76

Η άσφαλτος κάτω απ' τό βουνό
ένα αυτοκίνητο γεμάτο λεμόνια
ό Θησέας είταν όμορφος
είχαμε άθλητές άγάλματα
έσφαξαν τά τραγιά
ή κνίσσα άνέβαινε μεσουράνα
χόρευε ή μαιμού του γύφτου
ή βροχή σταματούσε
βγάζαν τίς καρέκλες στό πεζοδρόμιο
έγώ χτύπησα μέ τό ραβδί μου τό φίδι
έκλεισα τό μάτι στόν τελωνοφύλακα
πλύθηκα κι άλλαξα ρουάχα
Έλληνας.

* Ζαχλωρίτικα, 25.IV.76

Όχι μέσ απ' τή μνήμη
όχι μέ τό χνούδι τής σκιάς-
έδω σύντομα τώρα
δεύτερη τέταρτη δοκιμασία
πράγματα άπλά παραδεχτά
λησμονημένα στή συνήθεια
τά λεμόνια στό δέντρο ή στήν καρέκλα
τό χέρι μέ τό χέρι
τό κλειστό χαρτοπωλείο
τό ξανθό παιδί στήν πόρτα του τραίνου
τό πρατήριο βενζίνας-
αυτά πού είσδύουν άπροσχεδιαστα στή μνήμη
παρακάμπτοντας ήσυχα τό θάνατο.

* Ζαχλωρέικα, 25.IV.76

Όλος ό λόφος σπαρμένος
θραύσματα όβιδων
κάτω είναι τό μεγάλο ποτάμι
μαύρο
περνάει μιά κόκκινη θάρκα
μιά χορεύτρια μαζεύει χόρτα
ένα παιδί βγάζει τίς κάλτσες του
ό στρατιώτης κατουράει στό θάμνο-
ίδια πράματα ίδια-
ποιάν εύπείθεια διδάσκουν;
ποιά γέννηση παραδοκού;

* Διακοφτό, 25.IV.76

Βάζει μιά πέτρα στο τραπέζι
λίγο ψωμί
δυό σπέρτα.
Οί τελευταίες αντιρρήσεις
ἀναιρουῦνται.
Εἶταν ἀλήθεια κενό;

*
Ἀθήνα, 26.IV.76

Πέντε χρώματα μόνο
τό ἔκτο παράλειψη
τό ἔβδομο ἀφαίρεση.
Νά προσέξεις ιδιαίτερα τό ναό
τό κυπαρίσσι τόν **περιστεριώνα**
Κυριακή πρωί μέ τούς τουρίστες
μέ τά τρανζίστορες
μέ τά δόξα ἐν Ὑψίστοις.
Διῶξαν τούς τυφλοῦς ἀπ' τήν ἐξέδρα
ἔμειναν οἱ μιμητές τῶν ἀγαλμάτων.

*
Ἀθήνα, 26.IV.76

Αὐτές οἱ μικρές ἀσχολιές
τό τραπέζι ἢ φρουτιέρα
ὁ ἀνάποδος καθρέφτης
μήν καθρεφτίζοντας τίποτα
οὔτε τόν τοῖχο
τόσο κοντά
πρόσωπο μέ πρόσωπο
ἔστερα
οἱ τρεῖς καρέκλες
ἐξω στό μπαλκόνι
ἢ μιά γιά τό φεγγάρι
ἢ ἄλλη γιά τήν ἀρκοῦδα
ἢ τρίτη γιά τή θήκη τοῦ βιολιού.
Κ' οἱ φύλακες ἀφοπλισμένοι.

*
Ἀθήνα, 26.IV.76

Ὁ καπνός μέσ στά μάτια
ἢ λάμπα στόν καθρέφτη
ἢ ἀφή ὑγρασίας στά δάχτυλα
ἀπ' τ' ἀδιάβροχο τοῦ μεταμφιεσμένου
ὅταν τή νύχτα σφύριζε ὁ ἄνεμος
στή θολωτή σήραγγα
ὅπου οἱ τυφλοὶ πουλοῦσαν
λαχεῖα σουγιάδες κομπολόγια
καί μέσα σέ μεγάλα χαρτονένια κιβώτια
μετέφεραν τούς σκοτωμένους ἀπεργούς
ὡσπου νά βγοῦμε ἀπ' τ' ἄλλο μέρος
μέ τά μαλλιά μας ὅλο πούπουλα
ἀπό τήν ἀνεξήγητη ἐκείνη ἀνατίναξη

τοῦ μεγαλύτερου ὀρνιθοτροφείου.

*
Ἀθήνα, 26.IV.76

Μπήκαν μέ τά πιστόλια
τόν γδύσαν
τοῦ ρίξαν στό πρόσωπο
ἓνα κόκκινο πανί
τόν πήραν.
Ἀπ' τίς σκάλες ἀνέβαζαν
στήν ἀπέραντη ἄδεια αἴθουσα
τ' ἀναλόγια τῆς μουσικῆς.

*
Ἀθήνα, 27.IV.76

Αὐτή ἡ τρύπα
ἀπ' τό τραπέζι στό πάτωμα
ἀπ' τό πάτωμα κάτω στό χῶμα
ρίχνω τό μαχαίρι
ἀκούω τήν ἀπόσταση
βρίσκω τόν ἀριθμό
παίρνω τηλέφωνο
δέν ἀπαντάει
θά βγῶ ν' ἀγοράσω ψωμί.

*
Ἀθήνα, 28.IV.76

Χτυπάει μιά μιά τίς πόρτες
περασμένα μεσάνυχτα
δέν περιμένει
φεύγει.
Ξυπνοῦν
κοιτοῦν ἀπ' τό παράθυρο
«ποιός εἶναι;» «ποιός εἶναι;»
βλέπουν τή νύχτα
τό ἀστέρι τῶν βοσκῶν
τό ἀστέρι τῶν ψαράδων
χάσαν τόν ὕπνο τους—
ἀρκεῖ πού ρώτησαν —λέει—
γνωρίζουν τώρα πῶς
κ ἄ π ο ι ο ς εἶναι
μ' ἓνα φτερό στήν τσέπη του
μέ μιά κόκκινη χτένα
γνωρίζουν τώρα πῶς
εἶναι α ὑ τ ο ἰ πού ρωτῆσαν.

*
Ἀθήνα, 29.IV.76

Γιάννης Ρίτσος